

Eerste Bedrijf

Kamer met tafel en stoel in het huis van de impresario

Eerste scene

SOSPIRO, DELIRIO tegenover elkaar, FALLITO daar tussenin.

- SOSPIRO: Oh, wat een mooie opera !
- DELIRIO: Wat een mooie muziek !
- SOSPIRO: Wat een dramatische stijl
- DELIRIO: Wat een chromatische stijl !
- SAMEN: De grootste critici
zullen we de mond snoeren.
Venetië en Napels,
Milaan en Genua
zullen we verrassen.
- SOSPIRO: U bent een Zeno, een Stampiglia;¹
Dat zeg ik, en ik kan het weten.
- DELIRIO: Als het op familiemuziek aankomt
kent u uw gelijke niet.
- SOSPIRO: Op het sentiment, dat zulk

¹ Apostolo Zeno (1668-1750) was *Poeta Caesareo*, Weens hofdichter; Silvio Stampiglia (1664-1725), was de librettist van Alessandro Scarlatti in Napels. Bieden behoorden tot de groep van de 'Arcadiërs'.

een eindeloze tederheid verraadt
 dat me tot duizend tranen bewoog;
 ik ben er nog weg van.

DELIRIO: Door de zachte pennentrekken
 van uw melodie,
 zal het niet mogelijk zijn iemand te vinden
 die niet buiten zichzelf van vervoering zal zijn.

SOSPIRO: Wat een dramatische opera !
 Wat een chromatische muziek !

SAMEN: We zullen zeker iedereen verrassen.

FALLITO: Met welke bizarre poëtische inspiratie,
 Met welke fanatieke harmonische vlucht,
 Zachtjes aan heren...

DEL + SOS: En waarom ?

FALLITO: Wat een lof spreken jullie over elkaar
 wat vleien jullie elkaar, wat maken jullie elkaar wijs
 Maar welke lofbetuigingen vallen mij te beurt ?

DEL + SOS: Maar meneer, u behoort tot de sterren;
 Een uittreksel van zo iets moois
 werd nog nooit gezien en zal ook nooit gezien
 worden

FALLITO: Ik kan een beetje zingen en iets minder noten
 lezen,

de muze brengt me teveel in verlegenheid:
 Maar als ik de partituur niet wijzig:
 ben ik bang dat alles van kwaad naar erger loopt.
 Ik doe mijn plicht en vraag niet naar liefdadigheid.

SOSPIRO: Maar indien u deze opera nu zou zien...

DELIRIO: Indien u maar één scène zou zien...

DEL + SOS: O wat een mensenmassa ! O wat een gekte !
 O wat een gedrang !

SOSPIRO: We zullen bewaking nodig hebben.

DELIRIO: U zal schatten verdienen.

FALLITO: Dat zullen we deze avond wel zien.
 Aldus, mijne heren, laten we hopen;
 dat de ontmoeting met het risico
 geen van ons zal afschrikken,
 waardoor ons gesprek in ruzie eindigt.
 Ik zal u mijn visie meedelen.
 Laten we een vergadering beleggen.
(ze gaan zitten)
 Laten we eerst eens dieper op de zaken ingaan...

DEL + SOS: O, neemt u mij niet kwalijk.

SOSPIRO: Als u een noot wijzigt...

DELIRIO: Als u een komma wegneemt...

SOSPIRO: dan verscheurt u de muziek.

DELIRIO: dan vernietigt u het boek.

FALLITO: En als ik het zo laat, wordt ik geruïneerd.
 Meneer Delirio, dergelijke zinnen
 juist in het toppunt van de hartstocht,
 Vertel me, welke duivel kan die hebben gemaakt ?
 Meneer Sospiro, dergelijke cadenzen
 juist in het hoogtepunt van de handeling
 Vertel me, welke duivel kan die verdragen ?
 Jullie weten niet wanneer acteurs
 strijden, sterven of naar de gevangenis moeten;
 en honderd trillers, honderd noten,
 en honderd meervoudige arpeggio's:

U denkt er niet aan wanneer zij in woede ontsteken,
 wanneer ze de tiran, of de hemel beledigen
 en wanneer ze weg gaan met een *paragone*²

Van een Zeffiretto, van een Agnelletto,
 van een Uccelletto, van een Praticello.

Ik wil deze bagatellen - waar de ene of de andere
 naar vraagt en een andere om lacht -
 zoveel mogelijk wegnemen.

DELIRIO: Maar ook jullie bestaan
 die hun goedkeuring geven
 aan die dergelijke grillen, dergelijke caprices
 die zelfs deze heerlijke poëzie verkoeien.

SOSPIRO: Laten we deze excentriciteiten,
 deze welluidende eigenaardigheden,
 nogmaals opsmukken
 voor onze verstandige broodheren.

FALLITO: Ach, neem me niet kwalijk
 maar dat zal het publiek niet bevallen.

DELIRIO: Het publiek is arrogant !

FALLITO: Het moet worden gezegd
 dat uw voorstel stoumoedig is
 zowel in dit tijdperk
 alsook in het tijdperk mét smaak.

SOSPIRO: O, gezegend zij het oude tijdperk !
 Wel, nu heeft het publiek
 andere hartstochten, andere oren,

² Met "Weggaan met een *paragone*" bedoelt men een exit-aria die een *aria di paragone* is. Letterlijk betekent dit laatste een 'vergelijkingsaria' (Duits: *Gleichnisaria*) : de muziek bootst een natuurelement na.

er zijn aandachtigen en stommen.

Vijf of zes uur voor aanvang van de opera
stond het publiek zich telkens opnieuw te
verdringen.

FALLITO: Het is waar, ik herinner het mij:
Maar dit is anders: ik wil het op mijn manier doen
Laten we enkele zaken wijzigen.
Volg geduldig mijn coupures
De beeldhouwer die werkt
aan een mooi marmeren beeld,
scheidt de overbodige massa...
in dit deel... en in dit deel;
en het beeldhouwwerk wordt verbeterd:
zo is het mooi !

DELIRIO: Mijn arme muzen !

SOSPIRO: Mijn arme muziek !

FALLITO: Oh, moet je weten: wat betreft dit eindeloos
recitatief
neem hier eens veertig verzen van weg...

DELIRIO: (Wat een arrogantie !)

FALLITO: Hier twintig...

DELIRIO: (Wat een barbaarsheid !)

FALLITO: En hier nog eens dertig.

DELIRIO: (Wat een slachting !)

FALLITO: Wat hebben jullie ?
Waarom werken jullie tegen ?
Schaam jullie ! Werk liever wat mee.
Waarom voelen jullie aan elke kant
een tand getrokken ?

Zou het niet erger zijn indien
 ik zaken zou willen toevoegen,
 zoals zovele impresarii en directeurs doen ?
 Meneer Sospiro, nu is het uw beurt.

SOSPIRO: (O Wee !)

FALLITO: Ik wens de tenor de bliksemaria te ontnemen;
 en de *primo musico* de Rusignuolo
 Vervolgens wens ik het duet met de helft in te
 korten
 en het menuet in de derde akte te schrappen.

DELIRIO: (Sterren ! Goden !)

SOSPIRO: (Wat hoor ik !)

DELIRIO: Op die manier zal datgene wat overblijft
 geen betekenis meer hebben.

FALLITO: Is dat dan nodig ?
 Ik ben al meer dan dertig jaar
 gewend om de woorden niet te lezen;
 maar als een scene tegenover een andere
 onverenigbaar blijkt,
 zal de discrete toehoorder
 dit onderscheid wel maken.

Tweede scene

BEDIENDE, en de voorgaanden.

BEDIENDE: Neemt u mij niet kwalijk, in de *antichambre*
 Wacht meneer Ritornello

om met u een vertrouwelijk woord te spreken.

FALLITO: Eens kijken...tot ziens...met licentie...
(*Hij staat op en gaat af met de bediende*)

SOSPIRO: Mijn gemoed kookt als het vuur van de Vesuvius.

DELIRIO: Ik ben woedend, zoals het hart van Diluvio.

SOSPIRO: Nog nooit werd ik zo verscheurd.

DELIRIO: Nog nooit werd ik zo in stukken gedeeld.

SOSPIRO: de noten...

DELIRIO: de verzen...

SOSPIRO: de parituur...

DELIRIO: het libretto...

SAMEN: Impresario, theater en stad.

DELIRIO: De volledige opera zal gepubliceerd worden
om mijn gelijk te bewijzen.

SOSPIRO: De volledige muziek zal onbereikbaar worden
ter meerdere eer en glorie van mijzelf.

DELIRIO: Met een satire in de stijl van Horatius
op deze farce, zal ik beroemd worden
tot in de eeuwigheid

SOSPIRO: En ik zal elke opvoering;
orkest en musici in de vergetelheid laten storten,
zonder genade.

DELIRIO: Ze zullen me verslinden...

SOSPIRO: Ze zullen voor me smelten...

DELIRIO: Ze zullen me verscheuren...

SOSPIRO: woede...

DELIRIO: gal...

SOSPIRO: venijn...

DELIRIO: nijd...

SAMEN: En ik weet niet waarom wij de impresario, het theater en de stad niet in stukken verdelen.
(*ze gaan af*)

Derde scene

STONATRILLA in een draagstoel met BEDIENDEN en LAKIJEN, nadien FALLITO.

STONATRILLA: Bedienden, dienaars, lakijen !
 Waarom deze eenzaamheid ?
 Ik wordt er onrustig van
 en ik weet niet waarom.
 Bedienden, dienaars, lakijen.
 Het is niet iedereen gegeven mij te ontvangen.
 Oh, wat een gewoonten ! Oh, wat een manieren !
 Deze arme impresario
 weet nog niet welke grote verschillen
 tussen hem en mij zijn !
 Bedienden, dienaars lakijen !

FALLITO: Kalm aan, mevrouw, hier ben ik.
 Niet te hoogmoedig.
 Nu kunnen we met z'n allen de repetitie aanvangen.

STONATRILLA: Neemt u mij niet kwalijk
 Maar weet vooral dat
 de meest verfijnde lofbetuigingen
 nog te min zijn voor mij.
 Ik zal u vertellen over Wenen en Londen

over de meest vooraanstaande hoven
maar ik zal zwijgen uit bescheidenheid.
Dus houdt u een beetje in,
want waar een gunstig lot mij ook
aan een impresario koppelt
wordt ik ontvangen als een koningin.

FALLITO: Goed, maar waarin wordt u dan tekort gedaan ?

STONATRILLA: Waar haalt u het toch vandaan
om zowenig respect te tonen voor iemand als ik ?
Voor ik vandaag op het toneel kom
wil ik weten waar m'n jurk is. Ik moet die proberen.
Wat denkt u ? dat men me zomaar iets
over de rug slaat, als een kat ?
of dat men me zomaar iets aanbindt
als een kleeddoek op een paard ?

FALLITO: Excuseer, maar op dit ogenblik
legt de kleermaker er de laatste hand aan;
dat zal u zelf kunnen zien;
bij gelegenheid zal ik het u aantonen;
dan kan hij voor u worden bijgesteld.
Zal u dan tevreden zijn ?

STONATRILLA: Hangt ervan af wat men mij toekent,
in het theater, in dit land.

FALLITO: Zeer goed, zeer hoffelijk
U kunt me vertrouwen.

STONATRILLA: Daar twijfel ik niet aan, maar mijn rol is zwak.
Ik ben slecht voorzien van aria's
en mijn stem wordt niet gediend.

FALLITO: Als u wilt, gebeuren er mirakels.

STONATRILLA: Als hij op een avond
vasthoudt aan zijn grillen
zal het me niet bevallen.

FALLITO: Het komt de maestro.

Vierde scene

SOSPIRO, PORPORINA en de vorigen

SOSPIRO: Mevrouw, ik wil u mijn respect betuigen.

STONATRILLA: Daar ben ik door gediend.

PORPORINA: Ik onderwerp me.

STONATRILLA: Gegroet, allen.

PORPORINA: (Zovele aria's en altijd zo vals !)

FALLITO: Ze doet haar persoonlijkheid alle eer aan,
(aan Porporina) denkt u niet ?

STONATRILLA: Ze is waardig, ondanks al haar tekortkomingen,
dit mooie meisje.

PORPORINA: (Oh, Oh, nu al beledigt ze me
Ik zal de schuld direct vereffenen.)

Ik heet niet 'meisje'

Ik heet 'Porporina'

En ik ben virtuoos, net als u.

STONATRILLA: Ja, maar met een groot verschil.

Zoals je wel ziet en begrijpt...

PORPORINA: Dat klopt, omdat ik begin en jij hebt afgedaan.

FALLITO: Laten we eens dit idiote gesprek...

STONATRILLA: Het is waar, ze is dom;

wat een onbeschaamdheid om zo de wedijveren:
 maar ik troost me;
 gelukkig houdt de wereld geen rekening
 met de wrok en ijdelheid van een kletskaus.
 Schelm ! Jij zal nog door de mand vallen,
 ik weet het: je zal je straf wel krijgen.
 En als het theater haar verpulvert
 En jullie stoom en duizeling veroorzaakt,
 dan zullen jullie weten wie de betere is.
 Op welk plan we op het toneel staan,
 ik overstijg haar.
 Ook in de volgorde waarin we in de betiteling
 vermeldt worden,
 want een dame van uw caliber
 wekt medelijden op, eerder dan jaloezie.
(Ze gaat af)

Vijfde scene

FALLITO, SOSPIRO, PORPORINA

PORPORINA: Wat is ze toch zelfingenomen.

SOSPIRO: Maar ze is veel te levend
 Men zou haar moeten spietsen

FALLITO: Ik moet vlug rennen om haar gerust te stellen.
 Door deze tweedracht onder de virtuozen,
 loopt de impresario gevaar.
 Och, jullie ergernis en scheldwoorden en

tenslotte die oorvegen; het zijn grapjes
die jullie koude kleren niet raken,
maar het is aan ons om ervoor te zorgen
dat de gemoederen niet te hoog oplopen
(hij gaat af)

PORPORINA: Het lijden is ongelijk.

SOSPIRO: Je bent goed voorbereid, liefste.

PORPORINA: Wil men me opnieuw naar de achtergrond dringen ?

Het wordt me hier te warm:

laten we over iets anders praten:

de aria die je voor mij zou maken,

waar is die ? Ik heb hem nog niet gezien.

Je maakt beloftes, maar je kan ze niet houden.

Ik heb veel zin om me te bevrijden

van jouw nutteloze en vervelende bijstand.

SOSPIRO: Je doet me onrecht:

de aria is al geschreven en is nu bij de copeïst.

PORPORINA: Zorg er voor dat ik die deze avond nog kan studeren

SOSPIRO: Ik heb de aria op tekst gezet,

maar als je het niet bevalt, kan je nog verbeteren.

Nu, nu laat ik je hem horen:

“Wees niet zo boos, je doet me sterven.

Lieflijk zijn die liefdevolle ogen

die zo eigen zijn aan hun bezitter.

Jij hebt de liefde uitgetekent !

Oh, God ! het hart, het gemoed,

wat prikt het mij, wat doet het me smelten:

wat doet het mij verlangen en smachten.

Het kijkt, het schittert

het doet me raaskallen.

*Lieflijk zijn die roodachtige lippen
 waarover me zovelen spreken.
 Welke zoetheit doet me lachen
 van vreugde en geluk ?
 Ik voel me opgewonden”
 (hij gaat af)*

Zesde scene

PORPORINA, nadien SMORFIOSA

PORPORINA: Dat is een voorbeeld van mijn lijden,
 mijn bruisend verlangen, mijn studie;
 Dat is niet nodig...
 Ik zal hen in vervoering brengen...
 Misschien op een dag... wie weet...
 Het is een schuilplaats
 te wachten op de mooiste tijd
 om een kapelmeester te huwen.
 Mevrouw Smorfiosa is daar !
 Laten we haar opwachten,
 laten we ons een beetje vermaken:
 ze is een gek van een andere orde;
 Het is niet eens nodig haar te beroeren,
 want ze is gemaakt uit glas.

SMORFIOSA: Ah, beste Porporina,

Heb medelijden: gaaf me alsjeblief een stoel.

Arme ik, ik ben dood !

Ik kan niet meer,

ik kan niet langer op de been blijven.

(ze gaat zitten)

PORPORINA: Wat scheelt er, wat mankeert er ?

SMORFIOSA: Ik weet het niet meer: alles weegt op me,
alles doodt me: de ogen springen uit mijn hoofd.

PORPORINA: Ze zullen de mooiste zijn.

(Ik kan wel ontploffen !)

SMORFIOSA: Hou me vast, help me

Ik tril, ik geeuw, ...

Ah, ik ga een verkrampde dood tegemoet.

PORPORINA: Meisje toch ! *(Wat een beledigingen !)*

SMORFIOSA: Luister: ik ben gekomen om mijn garderobe
uit te proberen: drie of vier stuks:

Oh God ! Welke geuren: talk en tabak,
verspreid door de kamer.

PORPORINA: Zie je wel, wat een lomperikken !

Laten we geen ruzie maken over
het totaal verkoeien door een impresario
omwille van enkele geuren en kleersnitten.
Men wil de virtuoos wel eens plagen.

SMORFIOSA: Maar dat hoort toch niet zo ?

PORPORINA: Neem me niet kwalijk !

We kunnen in de toekomst overeenkomen,
Ik wou dat de jurken je stonden als een edelvrouw.

SMORFIOSA: Dat wil ik zeker ook.

Maar moet je kijken hoe die vervloekte schurken

de snit van dit kledingsstuk hebben verkoeid.

PORPORINA: Arme dame ! Verlangende dame !

Zal ik vrezen voor wat je nog zal overkomen ?

SMORFIOSA: Nee, beste, want daar komt de primo musico !

Zevende scene

RITORNELLO komt zingend op, zonder de anderen te zien, en de vorigen.

RITORNELLO: *“Hoewel ik ver van jou ben,
mijn hart, mijn zachte liefde,
maakt de gedachte aan jou
een grote indruk op mijn hart;
trouw biedt ik u mijn diensten aan.
Vergeefs vrees ik, vergeefs,
als van een andere orde...”*

Schoonheden ! U bent daar.

Uw nederige dienaar.

SMORFIOSA: Vriendelijke Ritornello,

snel te hulp, kijk toe.

Oh, wat ben ik toch slecht.

Wat zal er van mij worden ?

Hoe kan ik me ooit op het podium begeven,

wanneer ik tot niets in staat ben ?

RITORNELLO: En als je nu moed schept,

toch naar het theater komt,

en de rest aan mij overlaat,

ik zal je bijstaan, ik zal inzetten

en weggaan.

SMORFIOSA: Maar hoe ? Arme ik, ik kan me gereed maken
om me te laten bekritisieren
en me te laten belachelijk maken.

RITORNELLO: Wat kan ik doen om je een beetje op te beuren ?

SMORFIOSA: Zing voor me iets moois om mijn leed te verzachten.

RITORNELLO: Dat zou ik graag doen, maar mijn stem
is niet zo helder als ik zou wensen.

SMORFIOSA: Wat doet dat ertoe ?

PORPORINA: Ik wil van deze plek vandaan.

SMORFIOSA: Waarom ?

PORPORINA: Het zijn de ogen.
Nieuwsgierig, indiscreet
in liefde gehinderd.
Ik laat jullie alleen,
onschuldige tortelduifjes.
Bemin in vrijheid.
Mijn aanwezigheid is storend,
Ik wil jullie harten niet tot marteling aansporen,
die onze acteertalenten zouden laten blozen.
Tegenwoordig vindt men in onze rangen
geen onverschrokken voorstanders meer
van de hervormde opera
waarbij iedereen die ernaar kijkt zich schaamt.
Maar, zoals de tijd altijd maar slechter wordt;
wij, moderne virtuozen, en jongemannen,
wij zijn zo breekbaar, zo delicaat,
dat ieder affect, wanneer het direct komt,
ons doet blozen.

Achtste scene

SMORFIOSA en RITORNELLO.

- SMORFIOSA: Ze voelt zich gebeten
als door een adder.
- RITORNELLO: Het is jaloersheid.
- SMORFIOSA: Aanschouw die pretentie.
- RITORNELLO: Maar ik ben volledig de jouwe.
- SMORFIOSA: Dat waardeer ik,
voor u hou ik
vier of zes edellieden
aan het lijntje.
- RITORNELLO: En omwille van jou
geef ik niets om zovele kwistige beschermheren.
- SMORFIOSA: Op de liefde van mijn minaar
toon ik mijn dankbaarheid.
Kom, ik wens twee woorden
te wisselen met de impresario...
jouw hand...
- RITORNELLO: Hier...
- SMORFIOSA: Ach, knijp niet te hard.
Je doet me pijn.
Liefste, geef me de handschoen,
mijn zachte minaar,
geduld liefste,
ik ben zo geschapen:
zelfs een kussen kan me bezeren,

een waaier kan me ijskoud laten worden,
 een klokje kan me doof maken:
 als een hondje blaft,
 als een kat naar me staart;
 dan verrimpelt, dan verrekt
 mijn gestel onmiddellijk,
 dan voel ik me verzwakken,
 bevrozen, sterven.
 Mijn lijden is noodzakelijk,
 mijn aangenaam dingetje,
 ik ben je trouw;
 en de liefde van mijn hart
 met suiker en appels versierd,
 mijn zachte minnaar,
 geduld liefste,
 ik ben zo geschapen.
 (*ze gaat af*)

Negende scene

Vestibule in het huis van de impresario. FALLITO en PASSAGALLO.

PASSAGALLO: Hier ben ik, meneer; ik ben net terug
 van een reis naar Stuttgart,
 waar ik twee van de beroemdste balletkoppels
 heb ontmoet.

FALLITO: Pure pocherij !

PASSAGALLO: Als ik u een goede raad mag geven:
 neem de contracten aan op mijn woord:

het zal u veel geld opleveren.

FALLITO: Wat een grapjas ! Ik heb zoveel geld niet,
denk je dat ik alleen kan leven
van een paar dansschoenen ?

PASSAGALLO: Over deze ernstige zaak, zullen we later nog praten;
maar ondertussen moet u me geloven, neem hen.
Voor deze uitgave wil ik me best borg stellen;
en hoeveel moet men zijn bekwaamheid bewijzen,
om iets voor elkaar te krijgen ?

FALLITO: Ga: als de prijs te hoog is,
houden we ons niet recht;
als we het nu eens zouden herwerken...
we zullen zien...

PASSAGALLO: U zal het zien: zulke sprongen, zulke worpen;
zoals ze zich tijdens het bewegen draaien:
hoe ze tijdens zo'n virtuositeit kunnen ademen,
ik moet u bekennen, ik begrijp het zelf niet.
Maar zeg eens, wie zal je in de theaters vinden,
die hun kunst beter beheersen dan deze acrobaten

?

Die fransen - pas pas -
die bij het maken van een quart of een brizé
zoveel kreunen en zo weinig tonen,
zij laten ons lijden !
(hij gaat af)

Tiende scene

FALLITO, dan STONATRILLA en DELIRIO

FALLITO: Vervloekt zij de onderneming
van muziek en theater !
Het levert geen eer, geluk of plezier.
Het risico is groot;
de inmenging is waanzin.
Grillen, investeringen,
precedenten, geknoei,
storen ons voortdurend.
Onenigheid met onrechtvaardige beschermheren,
onbeleefde beschermelingen,
geliefde publieksfavorieten.
Hebben we het over de schijn,
we betalen de meest trotse vijanden.
Iedereen berispt ons, bespot ons, corrigeert ons.
Op elke premiere, hou ik mijn hart vast,
op elk einde van de maand, slaak ik zuchten.
Bliksems, wolken, sluiers, klatergoud,
vederbossen houden ons altijd bezig.
Ondertussen vliegt de tijd:
met al die gekke gedachten
en arme kinderachtige bagatellen:
de tijd vliegt en verdwijnt
en wat (wil ik nog zeggen) als het mislukt ?
Oh, ik zou er beter mee stoppen.

DELIRIO: Laten we het daarover hebben,

laten we nu komen tot het nieuws
 over deze vier geroemde balletvirtuozen:
 en over de garderobe, die binnenkort
 op maat zal worden geleverd,
 dat de stof de meest verfijnde moet zijn;
 laten we overeenkomen dat we ze mogen bekijken.

FALLITO: Dat is goed.

STONATRILLA: U vergist zich, u ziet veel,
 en ik beeld me in dat ik ,
 zonder men met mijn oordeel lacht,
 u raad kan geven.

FALLITO: Integendeel.

STONATRILLA: Zware repetitie.

FALLITO: Meneer Delirio, in grote lijnen
 wens ik dat u onze Ritornello benadert
 om hem te zeggen dat hij te duur is.

DELIRIO: Wat beslist u ?
 Ik weiger dit te vertellen.
 Ik ben zijn steun en toeverlaat,
 zoiets kan ik niet maken.

FALLITO: Hoor me, wacht,
 Nu we onder ons zijn:
 zonder er doekjes om te winden
 zal ik vertellen wat ik van opera vind;
 als deze voorstelling niet slaagt, hou ermee op.

DELIRIO: Wenst u dat te weten ?
 Ziehier de uitspraak.
 Jullie staan bij dit orakel,
 dat meer waarachtig is dan dat van Amon,

waarover ik niet spreek:
 Als jullie bij het spektakel helpen
 als een veldslag wordt gevochten,
 als de rouwscene,
 huldig dan mijn nieuwe gedachte.
 Als de dame met zoveel elegantie,
 wordt geroofd en verliefd wordt
 en nadien de gifbeker drinkt,
 twijfel niet, wantrouw niet,
 het theatrale hoogtepunt
 over dertig reciten
 wil ik jullie beloven,
 wil ik vastleggen.
 Ik belieg jullie niet,
 Ik ...

Elfde scene

FALLITO, STONATRILLA, dan PORPORINA en SOSPIRO, dan SMORFIOSA en RITORNELLO, dan PASSAGALLO met twee balletkoppels, dan DELIRIO met een kleermaker en de garderobe en tenslotte een jongen van de drukker met de boekdelen van de opera.

FALLITO: Zo, in u kan ik dus vertrouwen stellen.
 Ik laat alles terug in uw handen over.
 STONATRILLA: Al mijn krachten zal ik voor u aanwenden.
 FALLITO: Sospiro is daar met Porporina.
 SOSPIRO: Mijn koningin, ik verneder me
 tegenover uw eminente wezen. *(tot Stonatrilla)*

- PORPORINA: Ik ben vol met ontzag. (*tot Stonatrilla*)
- STONATRILLA: (Daar ga ik op in)
- PORPORINA: Waarover willen die 'springers' spreken ?
Weten we hen te waarderen ?
- FALLITO: Ga zitten.
- SOSPIRO: Daar zijn Ritornello en Smorfiosa.
- FALLITO: Wat een mooie cirkel.
- RITORNELLO: Jongens, aan jullie wil ik me wijden:
Gegroet Fallito; Sospiro, meester-dienaar.
- PORPORINA: (Wat een mooi koppel is dat !)
- STONATRILLA: (Wat vervelend !)
- SMORFIOSA: Wordt er nog gedanst ?
- FALLITO: Ja, baas.
- SMORFIOSA: Ik heb mijn genoegens.
- PORPORINA: Dat kan ik niet verteren.
- SMORFIOSA: Ik zwijg.
- STONATRILLA: Daar, meneer Passagallo.
- FALLITO: Goed zo.
- PASSAGALLO: Vrienden, hier ben ik, mag ik binnenkomen ?
- FALLITO: Ja, hoeveel keer, is het al niet gezegd ?
Kom, we zijn blij u erbij te hebben.
- PASSAGALLO: U bent vrijgevig, heren.
- FALLITO: Vlug, laten we beginnen
(*Passagallo laat zijn dansers dansen en gaat af met de twee koppels*)
- STONATRILLA: Bravo !
- SMORFIOSA: Leve !
- SOSPIRO: Dat is zeker,
er staat hen een grote toekomst te wachten
- DELIRIO: De kleermaker bracht me de voorlopige garderobe

- die zal klaar zijn voor de voorstelling.
- FALLITO: Laten we eens kijken.
- ALLEN: Laten we eens kijken.
- DELIRIO: Ik zweer jullie, mijn geliefkoosde diva's,
dat ik jullie, zoals in het script staat,
zal voorzien met alle luxe
van Assyrië, Perzië en Egypte
- FALLITO: Wat denken jullie ?
- STONATRILLA: Eh...
- SMORFIOSA: Nee...
- PORPORINA: Maar...
- FALLITO: Voldaan ?
- STONATRILLA: Goed !
- SOSPIRO: En u, meneer Ritornello ?
- FALLITO: Zwijg niet langer.
- DELIRIO: Spreek, uit uzelf !
- FALLITO: Ja: kijk eens in uw brein
en vertel ons eerlijk uw gedachten.
- SOSPIRO: Wat een afmetingen (*over Ritornello's helm*)
- FALLITO: Wat een maat. (*over Stonatrilla's jurk*)
- STONATRILLA: Wat een arrogant gezicht
- RITORNELLO: Wat een ezelsgezicht
- STONATRILLA: Ik ben niet tevreden over de lengte
en de snit van mijn jurk: is hij niet te lang ?
- RITORNELLO: En er staan twee ongelijke veren
op mijn ruitershelm: is dit niet dwaas ?
- FA+SM+PO+SO: Oh, wat een ernstige zaak,
wat een ernstig vergrijp !
- SMORFIOSA: Gooi ze vlug weg.

- PORPORINA: Hang ze vlug in de kast.
- SMORFIOSA: Welke jurk ze ook mag kiezen,
ik neem de andere wel.
- PORPORINA: Ik begrijp niet hoe twee veren
aanleiding kunnen zijn voor zo'n schande.
- FA+SO+DE: tut-tut
- RITORNELLO: Ik ben de generaal van het leger,
jullie zijn mijn ondergeschikten.
- PORPORINA: Dat lot wilt u zich vast besparen,
meneer Narcissus.
- FALLITO: Maar begrijp...
- PORPORINA: Zing maar een toontje lager.
- DELIRIO: Maar stop met...
- PORPORINA: Ik ben tenminste bescheiden;
Ik laat me niet door hem kleineren.
- FAL + SOS + DEL:(Haar vuur maakt alles tot as.
Wat te bedenken, wat te doen,
wat te antwoorden, ik weet het niet.)
- DELIRIO: Ziehier de boekdelen.
- STONATRILLA: Geef ze maar.
- SMOR + PORP: Laten we lezen.
- ST + SM + POR: We willen kijken en onze mening geven.
- STONATRILLA: Bij "personages" ontbreken mijn titels:
"kamervirtuoos" etcetera.
- SMORFIOSA: Bij mij ook.
- FAL + DEL + SOS: (Toestemmen in die 'etcetera'
is toegeven aan de waanzin.)
- SMORFIOSA: Het drukken van mijn naam gebeurde onwettig
Ik treedt niet op naast u als tweede dame.

(tot *Stonatrilla*)

PORPORINA: Ze heeft gelijk; zij kan evengoed eerste dame zijn.

STONATRILLA: Wat een hoogmoed !

SMORFIOSA: Wat een betweter !

FAL + DEL + SOS: (Oh, wat een geraas !)

STO + SM + POR: Ik ben beledigd !

RITORNELLO: Ik eis genoegdoening.

FALLITO: Ik wordt gek.

STO + SM + POR: Dit is zijn blad.

RITORNELLO: Dit is zijn contract.

ST+SM+PO+RIT: Ik versnipper het in duizend stukjes.

FAL+SOS+DEL: Ga toch niet zo schreeuwen,
Straks worden jullie nog hees;
We zullen meteen
alles in orde brengen.

RITORNELLO: Als u dat niet doet...

STON + SMOR: Als u dat niet doet...

STONATRILLA: ...mij graaf...

SMORFIOSA: ...mijn markies...

STON + SMORF: zal het te weten komen, ik waarschuw jullie.

RITORNELLO: Ritornello zal in dit land
een indruk achterlaten.

ALLEN: Welk een venijn kookt in mijn hoofd !
Oh, theater, vervloekte onderneming !
Hoeveel gal wij ervoor moeten slikken !

Tweede Bedrijf

Gallerij met klavecimbel en stoelen in het huis van de impresario.

Eerste scene

SOSPIRO, DELIRIO, nadien FALLITO.

- SOSPIRO: Leve u.
- DELIRIO: Eerder u.
- SOSPIRO: Het uur van de triomf nadert.
- DELIRIO: We zullen samen triomferen.
- SOSPIRO: Ik zal de kroning zien van onze lauweren.
- DELIRIO: Ik zal de liefhebber in de herberg
zien omkijken, zoals dat in Rome
de lofwaardige gewoonte is van duizenden
achter het honorabele voetlicht.
- FALLITO: Oh, een opmerking, mijne heren (*komt binnen*)
Het is voor mij van belang
om jullie samen tegen te komen.
- SOSPRIRO: Wat verlangt u ?
- FALLITO: Het verloop van de stroomaria
voor de primo uomo bevalt me niet,
en ik heb besloten om haar voor de voorstelling
te wijzigen, ik verzoek jullie.
- SOSPIRO: Zo gebeurd, u wil de cirkel,
veranderen in een vierkant.
- DELIRIO: Eerder...
- SOSPIRO: Dat kan gebeuren door de verzen te wijzigen,
niet door de noten te wijzigen.
- DELIRIO: Ja, door de noten en niet door de verzen.

FALLITO: En toch zal het zo moeten zijn.

SOSPIRO: Indien men de aria wil wijzigen,
moet men mij voorzien van nieuwe verzen.

DELIRIO: Hoe ? Wat ?

SOSPIRO: Vooreerst, hij kan niet beter.

DELIRIO: De muziek is duivels !

SOSPIRO: De poëzie is trouweloos !

DELIRIO: Ga weer studeren,
meestertje van parochiekerkjes.

SOSPIRO: Ga terug naar school,
dichtertje van dorpspleintjes.

FALLITO: Voorzichtig mijne heren.

DELIRIO: Door uw handen...

SOSPIRO: Door uw oren...

DELIRIO: meer dan een theater...

SOSPIRO: meer dan een impresario...

DELIRIO: jij schrijft met een koffer.³

SOSPIRO: en jij met een rijmwoordenboek.

DELIRIO: Ezelsjong !

SOSPIRO: Domoor !

BEIDEN: Je wil me aan mij meten !

FALLITO: Maar...

SOSPIRO: Jij, de bloem van het lachen.

FALLITO: Als...

DELIRIO: Jij bent diegene die op de bijeenkomsten
lacht van de koffie.

FALLITO: Nee...

- SOSPIRO: Weet goed dat jij de
Corneli en de Rafini plundert.
- FALLITO: Ga...
- DELIRIO: Weet goed dat jij de
Corelli en de Buononcini plagiëert.
- SOSPIRO: Ik bewijs het je.
- DELIRIO: Ik zal het aantonen.
- SAMEN: Al jouw diefstallen en plagiaten
van onze gehele eeuw
zal ik via publicaties
onthullen. (*ze gaan af*)
- FALLITO: Het uur komt waarop we onze schuld
vereffenen met die twee fanatici.
Ik zal deze twee lastpakken
nog eens met de post versturen.

Tweede scene

FALLITO, nadien een DIENAAR, daarna DELIRIO.

- FALLITO: Het is beter te verhelpen, zoals ik heb gedaan
met zovele andere belachelijke hindernissen,
zoals het presenteren van een garderobe,...
Oh, wat een onverstoorbaarheid...
Alles komt samen... Is Delirio al weggegaan ?
- DIENAAR: (*komt binnen*) Nee, hij wacht in de zaal;

³ Hiermee worden de zogenaamde *arie di baule* bedoeld (kofferaria's), waarbij de componist de muziek van een bekende aria aanpast aan nieuwe teksten.

hij lijkt me te schrijven.

FALLITO: Ga, zeg hem dat ik met hem wil spreken.
Ik heb er goed aan gedaan zijn wensen te anticiperen.

Laten we de onenigheid in woede laten overgaan.
In mijn huis wil ik als schuiloord autoriteit eisen.

DELIRIO: Ik ben direct teruggekeerd op uw verzoek.

FALLITO: Luister: de verzen van deze aria bevallen me zeer.

DELIRIO: U brengt me in de war:
Het is mijn ongeduldige eer.

Ik ontmoette al Ritornello, en direct
kwam mijn muze in zijn dienst te staan;
die mij inspireerde en stimuleerde
tot het maken van deze aria.

FALLITO: Dat vertelt u me uit beleefdheid.
Komt de musicus dit nu nog...

DELIRIO: Ik zal het hem overhandigen.

FALLITO: Over de rest zal ik nadenken.
Als bewijs van mijn erkentelijkheid,
wil ik u een raad geven:
ik kan u als van vader tot zoon
geen betere raad geven.
Als je ooit de prikkeling voelt
om impresario te worden:
denk dan aan Fallito,
en ban dat voornemen.

Oh, wat eeb sombere, duistere dag,
zal het zijn als je dat overkomt !

Zoveel intriges en lelijke gezichten

die ons allen raken !
 Als je dat wilt, of niet:
 er is er altijd een gauw beledigd,
 er is er altijd een andere gauw verontwaardigd.
 Dan is er eens een fan die een partij voor zich neemt:
 De ene pretendeert, de andere neemt aanstoot:
 Velen lachen je uit, en oordelen doen ze allemaal.
 En hoeveel komen er niet binnen zonder betalen.
 En over het publiek gesproken,
 dat is onverbiddelijk;
 dat is veeleisend;
 en in deze eeuw is er geen spektakel
 dat hen kan bekoren
(hij gaat af)

Derde scene

DELIRIO, dan RITORNELLO.

DELIRIO: Een wijze raad;
 en zoveel meer dan het op het eerste zicht lijkt,
 gaf hij me, drukte hij me op het hart
 uit zijn lange ervaring.
 Het is waar dat het theatervak
 in onze tijd eerder een martelaarschap is,
 dan een bedrijvigheid.

RITORNELLO: Hier ben ik, meneer Delirio.

DELIRIO: Hij is klaar *(haalt een blad boven)*

RITORNELLO: Laten we eens kijken ! Zo vlug ? Bravo !

- Zullen we het lezen ?
- DELIRIO: Leest u maar.
- RITORNELLO: “*De koetsier...*”
- DELIRIO: Nee, nee: de zeeman.
- RITORNELLO: Het lijkt toch op een ‘C’⁴
- DELIRIO: Ga maar verder: het zal wel kloppen.
- RITORNELLO: “*De zeeman die rotsen, en winden...*”
- DELIRIO: “*Die door winden de rotsen...*”
- RITORNELLO: Ha Ha, ik vergis me.
- RITORNELLO: “*de rotsen in zee teveel tart,*”
- Is het goed zo ?
- DELIRIO: Ja, proficiat.
- RITORNELLO: “*Bij Charybdis, en leven en adem...*”⁵
- DELIRIO: Heb geduld ! (Ah, wat ik lijden moet !)
- RITORNELLO: “*Leven en adem...*”
- DELIRIO: “*ontwijkt het lot:*”
- Zie je het niet ?
- RITORNELLO: Het is mijn onoplettendheid.
- “*en lijdt schipbreuk, Skylla*”
- DELIRIO: (Ah, wat een sukkel !)
- RITORNELLO: Gaat het niet goed ?
- Zeg het maar.
- DELIRIO: (Het zijn vast de noten die hem *primo musico* maken)
- “*maar lijdt schipbreuk op Skylla*”.

⁴ Ritornello leest namelijk “*Cocchier*” (koetsier) in plaats van “*Nocchier*” (zeeman, bootsman). Hij denkt dat de ‘N’ een ‘C’ hoort te zijn.

⁵ Ritornello leest namelijk “*Evita il fato*” (ontwijkt het lot) als “*e vita, e fiato*” (en leven en adem).

- RITORNELLO: “*Op Skylla ?*”
- DELIRIO: Ja, dat zijn rotsen.
- RITORNELLO: Ah, rotsen ! ik begrijp het.
 “*schipbreuk op Skylla*”...
 Maar beeldt u in - met uw goedkeuren - ...
 zou het niet beter zijn om te zeggen: “*op Sicilië*” ?
 Laten we de muziek proberen aanpassen.
- DELIRIO: Ha ! Ha ! Ha !
- RITORNELLO: Waarom lach je ?
- DELIRIO: Ha ! Ha ! Ha ! Hij wil me verbeteren;
 Ha ! Ha ! Ha ! En hij kan niet eens lezen !
 Dat zouden we eigenlijk moeten publiceren !
 Neem het mee ! Studeer het:
 Bestudeer het; en het zal goed zijn.
- RITORNELLO: Daartoe ben ik verplicht:
 U doet een goed werk door me zo voor te bereiden.
- DELIRIO: Ik zie de maëstro:
 U moet me juist verontschuldigen,
 hier kan ik niet schrijven. Tot later.
- RITORNELLO: Waarom ?
- DELIRIO: Met hém valt niet te leven. (*hij gaat af*)

Vierde scene

RITORNELLO en SOSPIRO.

- SOSPIRO: Wat doe jij hier zo alleen,
 mijn Achilles, mijn kampioen ?

- RITORNELLO: Ik wacht.
Dit zijn de woorden voor die aria,
ik wens dat jij die zou aanpassen.
- SOSPIRO: Maar dan werd u vriendelijk verzocht,
o.w.v. zijn kunnen - waarover hij overigens
niet kan pronken - nu een nieuwe aria
in te studeren.
Geloof me: deze keer verpletter en verneder ik hem:
Laten we de zaak echter kalm aanpakken,
niet te hard van stapel lopen.
- RITORNELLO: Dat zal wel moeten;
als u weet wat u doet en als het aanslaat.
Wat zal men over mij in de stad vertellen.
Ik hou me als richtlijn voor om me
brutaal en dapper voor te doen,
maar doortastend, niet onwetend.
- SOSPIRO: Laten we de tekst bekijken.
- RITORNELLO: Ziehier.
- SOSPIRO: Luister: de muziek van die beroemde aria
die vorig jaar in Milaan werd gezongen,
zal er uitstekend bij passen.
Ken je de woorden uit het hoofd ?
Zeg ze maar op.
- RITORNELLO: *“Met jou, vergetelheid, zachte vriend
reis en slaap ik in droevige lichten.
En mijn gulzig verdriet,
nodigt me uit te rusten.
Hier in het weiland heb ik een met gras begroeid bed
De milde westenwind waait;*

*En het beekje verlokt me
met haar zacht gefluister”*

- SOSPIRO: Zo wil ik het en niet anders.
Dit gaat zo naar de kopeïst.
Dan zal ik het wel naar de repetitie brengen.
Hier zit alles in dat jouw stem doet uitkomen:
een geitentriller, een *passagio*;⁶
en alles in ternaire maatsoort.
Ik zal haar onmiddellijk voor jou in orde maken.
Italië is al van ons:
als deze illustere stad zich dit ontzegt,
is ze onrechtvaardig.
- RITORNELLO: Ik ga; het is al goed. (*hij gaat af*)

Vijfde scene

SOSPIRO, nadien PORPORINA

- SOSPIRO: Zo, dat heb ik zonder grote moeite opgelapt.
Nu rest me enkel nog mijn vriendinnetje
tevreden te stellen, en dat is me meer waard
dan heel deze opera.

⁶ In de achttiende eeuw noemde men het *trillo* een geitentriller (*Bocktriller, Trille du Bouc*). Deze versiering kreeg deze naam nadat P.F. TOSSI in zijn ‘*Opinionide’ cantori antichi e moderni*’ (1723) de opmerking had gemaakt dat deze versiering goed leek op het gemekker van een geit. Het *passagio* was een passage waarbij de solist de gelegenheid kreeg te improviseren en te versieren. Zie o.a. J.A. SADIE (red.), Guide de la musique baroque, Poitiers, 1995, pp. 503-506; alsook: H.M. BROWN, Embellishing 16th Century Music, Oxford, 1976, p. 10.

- PORPORINA: Maëstro, vlug, geef me de aria:
laten we naar het klavecimbel gaan;
ik wil hem horen.
- SOSPIRO: Laten we gaan: hij is voor jou, luister;
Omdat er de kunst hoort van de bekoorlijkheid,
die raakt aan welvoeglijkheid
met vuur en met lichtheid: let goed op:
*“Wrede dame ! Herinner je je niet meer
dat je me liefde hebt gezworen ?
Maar hoe, O God !
Voel je mijn smarten niet;
spijt en verdriet !
Wie had ooit kunnen denken
dat zoveel schoonheid
nadien geboorte zou geven
aan hatelijke ontrouw
aan somber bedrog.”*
- PORPORINA: Ik heb het al begrepen.
- SOSPIRO: En, bevalt hij je ?
- PORPORINA: Heel erg.
- SOSPIRO: Daar is Fallito: neem de aria en verberg hem.
Wie weet welke een rommel hiervan kan komen.

Zesde scene

*FALLITO, en de vorigen, nadien STONATRILLA, DELIRIO, SMORFIOSA,
RITORNELLO en de KOPEIST, nadien PASSAGALLO en de
BALLETDANSERS.*

- FALLITO: Zo wil ik het. Mooi en virtuoos.

Neem plaats:

Vervoeg dit virtuoze gezelschap (*tot Porporina*)

PORPORINA: Nu weet u dat ik altijd de eerste ben.

SOSPIRO: Dat valt nog te bezien;
wat er over een jaar tijd verandert.

FALLITO: Dat kan ik me wel voor de geest halen:
dat kan ik me inbeelden.

Laten we zitten: we hebben alle tijd voor ons.

STONATRILLA: Hier ben ik.

SMORF + RIT: Hier zijn we.

FALLITO: Welkom: maak het jullie gemakkelijk.
*(gaan allen in een stoel zitten; Fallito aan tafel,
dicht bij hen. Stonatrilla, Smorfiosa, Delirio,*

Porporina

*en Ritornello gaan zitten. Sospiro bij het klavecimbel
met de copeïst)*

SMORFIOSA: Ik krijg het benauwd.

FALLITO: Het zal wel overgaan.

SMORFIOSA: Maar ondertussen sta ik bloot voor lelijke intrigues.

PORPORINA: Meneer Gargana en meneer Gastigo ontbreken nog.

SOSPIRO: Maar laten we nu terugkomen op de derde acte.
Ze hebben beiden toch kleine rollen.

STONATRILLA: Ja, de eerste en de tweede acte ken ik toch al.

SOSPIRO: In ieder geval vul ik het recitativo aan.

RITORNELLO: Welk nut heeft het alle recitatieven telkens opnieuw
te oefenen ?

SMORFIOSA: Hou op met zaniken tegen de mensen met de
instrumenten over het zingen van aria's.

SOSPIRO: Goed. Heren, laten we naar de derde acte gaan.

- FALLITO: Herwerk uw verzen en uw noten.
Zoals gewoonlijk heeft mijn waarde copeïst
enige fouten uit de teksten en de muziek gehaald.
- RITORNELLO: Ik ben in deze scène. (*staat op en gaat naar het
midden van het podium*)
“Tot nog toe ben ik voldoende
heen en weer geslingerd tussen
de stormen der liefde.
Nu weer keer ik naar de zijde
van de ongetemde deugd.
Eenieder die geboren wordt,
dient te sterven”
- SOSPIRO: (Groot nieuws !)
- RITORNELLO: (Wat een woede ondanks deze verkoudheid)
“De trotse vermetelheid, die zich toont
bij de kweuling van de dood
is datgene dat het uiteindelijke lot verdeelt.”
- STONATRILLA: Edelmoedige sentimenten ! (*tot Delirio*)
- DELIRIO: Nu komt het beste (*tot Stonatrilla*)
- RITORNELLO: “En deze dood is uiteindelijk
niets slechts, maar eerder iets goeds:
Het is niets verschillend van een slaap
zonder dromen.
Het maakt geen onderscheid
tussen koningen en de menigte,
tussen de gekken
en de idioten.”
Me dunkt dat de slechte koning
na de wrede val van zijn serene hart
niet langer in staat zal verkeren
zijn held onder ogen te komen

*zonder jaloezie of geroei.*⁷

- DELIRIO: Wat ? wat ?
- RITORNELLO: “geroei” staat er geschreven
- DELIRIO: Oh, dwaas !
Daar had moeten staan “woede”
Verbeter dat. (*tot copeïst*)
- RITORNELLO: Saebe
- SMORFIOSA: Is hier ! (*ze staat op*)
- SOSPIRO: Stop eventjes.
Vervang ook eens “*elasa*” door “*elami*”
- FALLITO: Verbeter het maar (*tot copeïst*)
- SMORFIOSA: Ik ga terug zitten.
- SOSPIRO: Ja; ga zitten en bemoei je niet.
Het is zo gebeurd, zie je dat niet ?
- SMORFIOSA: Neem me niet kwalijk,
maar ik heb pijn aan mijn voet
“*Leider, indien in deze duisternis
en in zulk een positie...*”
- RITORNELLO: Laten we die aria overslaan.
- SOSPIRO: Zeg dan minstens het laatste van
de recitatief: die is geïnstrumenteerd.
- SMORFIOSA: Oh, deze hier.
“*Ga; naar jouw overste, ondankbare
Er hangt onweer in de lucht
Mijn wraak zal Oranzebbe treffen.
Aan jouw noodlottig noodlot
kan niets meer baten;*”

⁷ Het vers had natuurlijk moeten luiden: “woede” (tremi) in plaats van “geroei” (remi). De copeïst heeft een “r” vergeten.

*met jouw gierig hart
 en jouw genade door trots belemmerd.
 Nee, tot wrede liefde is het hart
 dat mijn gemoed draagt niet in staat:
 Hij die trots is op zulke gedurfde gevoelens
 is hoogmoedig.
 Breng omwille van de troon jouw begerige
 plannen ten uitvoer.
 Als er vrede komt,
 Herinner dan niet mijn waanzin:
 Maar vind troost in mijn marteldood.
 Vrolijk lot - met de dood van een
 kwaadaardige, en een leugenachtige.”*

- RITORNELLO: Leve de componist.
- DELIRIO: Neem me niet kwalijk, maar hij zet enkel
 de muziek op mijn woorden. Zeg me:
 waarom reageer je op de muziek
 en niet op de woorden ?
 Waarom is het ene bijzonder
 en het andere niet ?
- SOSPIRO: Op zo'n belachelijke kritiek reageer ik niet.
- PORPORINA: Goed gezegd ! (Wat een fanaticus !)
- RITORNELLO: Hij heeft gesproken als een gedrukt boek.
- STONATRILLA: Maar hij daar, waarom doet hij zo vreemd (*tot Delirio*)
- DELIRIO: Hij heeft niets van dit alles zelf gemaakt !
 (*tot Stonatrilla*)
- FALLITO: Maar geef minstens een reden...
- SOSPIRO: Dat ik me zou verlagen
 door te antwoorden op die onozelheden !
 Om deze twisten te beslechten,

heb ik geldige licenties van de beroemdste meesters.

Ik kan u duizenden voorbeelden citeren,
als u me toestaat te herhalen.

Ik geef voorbeelden van de levenden,
niet van de doden.

FALLITO: Het is u vergeven.

Zwijg er alsjeblijft over (*tot Delirio*)

SOSPIRO: Maar ik zal me van verder commentaar onthouden.
De uren vliegen voorbij
door zulke idiote discussies.

Laten we verdergaan.

RITORNELLO: Het duet, heren ?

SOSPIRO: Naar het duet. Ik raad aan
om van bij de eerste maat 'forte' te spelen.

(*tot het orkest*)

Het 'a *ndamento*' wordt 'legato' gespeeld.

DELIRIO: (Wat een bedrog !)

SOSPIRO: Ik wil die violen horen.

STONATRILLA: "Ah spreek niet zo tegen me !

Laat me, leef:

het lot zal zich openbaren."

RITORNELLO: "Ah, spreek zo niet !

Je huilt, ik hou van je;

en, ondankbare,

ik zal omwille van jou niet sterven !"

STONATRILLA: "Ween niet zo"]

RITORNELLO: "Ik gehoorzaam je zo"]

STONATRILLA: "Wat een droevig afscheid"

- RITORNELLO: *“Als in zulke zware...”*
- STON + RITOR: *“Indien een ander jouw hart zou bezitten;
ik zou het mijne verliezen.
Maar waarom zijn het altijd de koningen
die zo gelukkig zijn,
en wij die worden gestraft, Oh, Goden,
om zo’n zuivere liefde !”*
- PORPORINA: Oh, dat is de kop van de opera !
- RITORNELLO: Een wonder.
- PORPORINA: Bevalt het u ?
- SMORFIOSA: zo zo zo.
- DELIRIO: (Slechte muziek: saai en ongelukkig) *(tot Fallito)*
- FALLITO: (Wie moet ik geloven ?) *(tot Delirio)*
- DELIRIO: (Mij)
- SOSPIRO: Laten we verder gaan met Rana en Rutleno erbij
- FALLITO: Dat kan niet, want meneer Gastigo is er nog niet !
Ga en zoek hem *(tot een dienaar die vertrekt)*
- SOSPIRO: Laten we vaart maken, mevrouw.
Ik zal in zijn plaats reciteren.
- PORPORINA: *“Waarom gaat Rutleno heen ?”*
- SOSPIRO: *“Om Nasercano om te brengen.
De koning verzoekt het.
En vanaf dat moment, controleer ik alles”*
- PORPORINA: *“Lieve Rutleno,
versnel uw passen.”*
- SOSPIRO: (gemeen !)
- PORPORINA: *“Van mij zal je ook een beloning krijgen.”*
(Ik ben al aan het einde van mijn plannen
en mijn groot verdriet)

- SOSPIRO: “*Die klus wil ik klaren*” (Wat een bedrog !)
De aria verplaatst men.
- FALLITO: En wat is er met die aria ?
- SOSPIRO: Ze is lang en vervelend.
- FALLITO: Maar indien Rutleno zou zeggen
wat hij wil, maar zich haast
tot het moment waarop het koninklijk
bevel zou worden uitgevoerd.
- DELIRIO: Ik ben verbaasd, dat u niet weet
wat de ongeschreven wet van de Antieke Lucugus
over het muziektheater zegt:
een personage dat in zoveel haast
van de scène gaat,
kan niet vertrekken zonder aria.
- FALLITO: Ik heb ongelijk.
Als u wilt verdergaan.
- PORPORINA: “*In mijn voordeel*
hoor ik een wind van voorspoed.
De rivaal valt, en ik heb
hem in de val gelokt, tot zijn dood.
Ik heb overwonnen;
Het is tijd om te genieten:
om in vrede het bedrukte hart te zaaien
en nadien alles te oogsten
mijn zweet, mijn arbeid,
werpt vruchten af.
De dolfijn die met een onbetrouwbaar net
door een groep tonijnen trekt;
glipt doorheen de vlucht,
brengt hen naar de kust

*en kleurt met zijn schertsen
de zee wit met schuim."*

SMORFIOSA: Oh, dat kan tellen ! (*lacht*)

RITORN + SMORF: Ha Ha Ha ! (*lachen*)

SMORFIOSA: Zeg lieve Porporina,
neem me niet kwalijk:
ik kan het lachen niet bedwingen.

DELIRIO: Dit is een belediging !
Meneer Fallito, aan u om hen stilte op te leggen.

FALLITO: Om u de waarheid te zeggen,
brengen die dolfijnen en tonijnen
ook mij aan het lachen.

DELIRIO: Wat een onbeschaamdheid !
Dit is een nieuwigheid.
Het is toch niet zo dat
de gelijkenissen tussen die dieren
hen allen viervoeters of vogels maakt:
het is nogal dom te geloven
dat ik de goede zin omkeer,
aangezien een vis niet vliegen kan.

RITORNELLO: Ha ha !

SMORFIOSA: Ha ha !

PORPORINA: Ha ha ! (*lachen*)

FALLITO: Matig jullie !
Rassanara (*kijkt naar het libretto*)

SOSPIRO: Meneer, let goed op ! (*tot het orkest*)

DELIRIO: Kalm aan.
Dit is een scène met enorm groot engagement.

Ben je klaar om hen te brengen met de bewegingen

?

(tot Stonatrilla)

Ze weet al dat ze zich bevindt
in een grote werkkamer, versierd met rouwbanden
met de overleden geliefde;
en met een droevig gemoed
en ui geestdrift drinkt ze het vergif.

STONATRILLA: Goed zo, maar om de handeling
meer natuurlijk te laten overkomen,
zoals we voorzien en geoefend hebben,
ontbreekt er nog een urne.

FALLITO: Neem de inktvis *(geeft haar de inktvis)*

STONATRILLA: *“Waar ben ik ! Wat gebeurde met me !
Ach, wat doet deze Barbaarse koning me aan.
Ik sterf al in het hoofd en in het hart...
Sterf... voor altijd verbannen uit mijn mooie land;
Alles verloren.
Ik breek het hart bij toestemming
en op tal van ogenblikken,
zien andere ogen mijn aarzelingen niet.
Mijn onsamenhangende gedachten, μ
kunnen onderscheiden,
de lijken, de tomben, de eeuwige macht.
Ontketen jullie, o furiën.
Huiveringwekkende diepten:
vlieg naar me toe
met ijzer en met vlammen:
vernietig dit wrede rijk,
op jullie wat ik
om mijn wraak over mijn geliefde*

te voltrekken.

Sterf... hij zal niet lang meer leven,

de held van de Ganges;

en ik, ik weet niet te sterven !

Ah, ... de zware last van mijn slechte daden

volstaan niet om mij het leven te ontnemen;

door mijn hart te verzachten

geef ik me over aan hun intens gejammer;

en ga ik in op het vergif van zoveel gruwel.

Bleke schaduw van de erbarmelijke geliefde

wissel, wissel, jij ziet hoe ik ben !

Breng me niet in verwarring, ...ik zal tevreden zijn;

Ik weet wat je wil, wat je van mij verlangt

Ah, mijn rechter hand is doordrenkt met bloed

dat jij me toestak ! Ik aanvaard het: wacht op mij:

Jouw liefste volgde je, spoedde zich

om je te tonen dat ze je waardig is."

(doet alsof ze het vergif drinkt)

DELIRIO: Zacht aan, dat je geen vlekken maakt.

FALLITO: Oh, prachtig.

RITORNELLO: Bravo !

FALLITO: Ik ben verrukt.

DELIRIO: Ik blijf als betoverd.

RITORNELLO: Wat een prachtige muziek !

Ik verheug me met u (tot Sospiro)

SMORFIOSA: Wat een contrapunt !

PORPORA: Wat een harmonie !

FALLITO: (zegt u niets ?) *(tot Delirio)*

DELIRIO: (Het is een schurkenstreek) *(tot Fallito)*

PORPORINA: (Luister: wat denkt u van de handeling) *(tot Smorfiosa)*

- SMORFIOSA: (Karikaturaal !) (*tot Porporina*)
- PORPORINA: (Geen hoffelijkheid, noch elegantie) (*tot Smorfiosa*)
- FALLITO: Gaat u verder, meneer Maëstro.
Wat behandelen we nu ?
- PASSAGALLO: Verontschuldigt me, maar het wordt laat !
Laat ons ook nog eens repeteren.
- RITORNELLO: Goed; maar eerst probeer ik die nieuwe aria.
- FALLITO: Is die al geschreven ?
- SOSPIRO: Natuurlijk.
- DELIRIO: (Wanneer heeft hij dat gedaan ?
Ik heb hem nog maar net de woorden gegeven)
(*tot Stonatrilla*)
- STONATRILLA: (Oude dingen in nieuwe kleedjes) (*tot Delirio*)
- DELIRIO: (We zullen het wel horen) (*stil tot Stonatrilla*)
- FALLITO: Snel !
- DELIRIO: (Ik heb een uitstekend gehoor) (*tot Stonatrilla*)
- RITORNELLO: “*De zeeman, die door de winden
de rotsen in zee teveel tart,
ontwijkt het lot bij Charybdis,
maar lijdt schipbreuk bij Sicilië*”
- DELIRIO: Maar dat is toch eigenzinnigheid !
Waarom wil je het niet begrijpen
dat je moet zeggen “*bij Skylla*” ?
- RITORNELLO: Voor mij, en voor de muziek,
is het beter te zeggen “*bij Sicilië*”;
Het is zo gedrukt voor mijn plezier.
Op dit punt ben ik vastberaden,
en luister ik naar niemand.
- DELIRIO: Praat met hem, meneer Fallito...

- FALLITO: En hoe luidt het geheel ?
- RITORNELLO: *“Het is goed op te merken, het verloren beekje;
maar de woede van de boze Euro,
maakt zijn schip onrustig
en dwingt het te volgen”*
- DELIRIO: Maar verduiveld ! Het is lijdzaam,
een storm te willen nabootsten
met hobo's en met dempers.
- PORPORINA: Oh, dat is mooi !
Waarom niet ?
- SOSPIRO: Wat een dwaasheid !
En verlangt u dat ik
de kracht van de zee nastreef
door trombonen en kopers ?
- STONATRILLA: (Dat zouden we het tenminste kunnen horen !)
- DELIRIO: Dit is een slaapmiddel !
- FALLITO: Ik wil zeggen: toch wordt mijn
interesse aangewakkerd door deze delicate muziek
op deze opzienbare poëzie.
- SOSPIRO: Valse subtiliteiten !
Ik let enkel op mijn muzikale motieven,
en oordeel of die mij bevallen,
ik geef om geen letter van de poëzie.
- RITORNELLO: U praat als een grote muziekmeester.
- SOSPIRO: Die eer bekomt me.
- STONATRILLA: Maar met zulke vreemde en tegenstrijdige
gedachten, wordt je ook onteerd.
- SOSPIRO: Denk aan u, mevrouw.
- FALLITO: (Het wordt hier warm:

het is tijd dat we het in orde brengen.

Luister (*tot een dienaar*):

Bij het minste teken haast je je
en kom je me waarschuwen; doe maar)
(*dienaar vertrekt*)

PASSAGALLO: Meneer, door deze disputen,
laat u ons met de handen in de zakken staan.

FALLITO: Dat is waar: begint u maar. Laat u gaan. Largo.
Excuseer (*tot dienaar*)
(*Allen gaan zitten*)

SMORFIOSA: (Ken je haar, Porporina ?)
(*tot Porporina*)

PORPORINA: (Ja, ik ken haar)
(*praten over de ballerina*)

SMORFIOSA: (Waarvan ?)

PORPORINA: (Venetië)

SOSPIRO: (Ik ook)

RITORNELLO: (Ik ook)

SOSPIRO: (In Parma)

RITORNELLO: (In Zwitserland)

SOSPIRO: (Er zat geen vuur in)

RITORNELLO: (noch jeugdigheid)

STONATRILLA: (Wie is dat ?)

DELIRIO: (*“De Roof”*)

STONATRILLA: (Wat werd er geroofd ?)

DELIRIO: (Euh, en Lucretia)

STONATRILLA: (Romeins ?)

DELIRIO: (Een echte bloem van deugd)

SOSPIRO: (Ze heeft een moeder)

- RITORNELLO: (En wat voor een moeder ! Een schat.)
- SOSPIRO: (Het is als met peper:
je mag geen schrik hebben van een prikkel.)
- PORPORINA: (En ook nog bescheiden en eerlijk)
- DELIRIO: (Ja, het lot was haar benen gunstig gezind)
- STONATRILLA: (Hoe was ze toen ?)
- RITORNELLO: (Ze was vernietigd, maar zonder hemd)
- PORPORINA: (Het is een vrolijk uur, brokaten in overvloed)
- SMOR + SOSP: (Mooi reliëf dat deze fonkelende vuiligheid
zal vergulden)
- LA BALLERINA: Ho daar, luister eens, kletswijven
Voor dat stuk werd hard gewerkt,
ik laat het niet zomaar kraken
door deze potsierlijke beledigingen.
- FALLITO: Wie beledigt u ?
- PASSAGALLO: Wat gebeurt er ?
- LA BALLERINA: Met wat frasering wordt ons beschreven
waarvoor ik me schaam het te vertellen.
- KOOR: O, kijk, wat een onvoorzichtigen.
Jaloerse kwaadsprekers
hebben moed tot spreken.
- STON + SMO + PORP: Wat is er erger dan kwaadsprekers ?
(*en allen staan ze op*)
- PASSA + BALLE: Weg, lelijke monden, weg leugenaars !
- FALLITO: Roep de hellebaardiers !
(*tot dienaar*)
- PASSA + BALLE: Lelijke gezichte om te overschilderen.
- DELIRIO: Wat heb je gezegd ? (*tot Passagallo*)
- RITORNELLO: Kom. Vooruit !

- Naar mij, naar mij !
 huurmoordenaars, schurken...
- FALLITO: Maar luister, maar mensen toch...
- RITORNELLO: Ik wil meer gaten in jullie maken
 dan in een zeef.
- FALLITO: Heb toch...
- PASSA + BALLE: Wat een verderfelijke adem !
- FALLITO: Respecteer toch...
- ALLEN: Wij willen respect...
- FALLITO: Maar dan ... dan ...
- DE 5: Kijk hoe wij trillen.
- FALLITO: Ik zal weten hoe ik jullie kan doen zwijgen
 en kan doen gehoorzamen.
- ALLEN: Wij hebben hoogmoed als vier duivels,
 maar van ons zal er rechtvaardigheid zijn.
 Goed, of slecht, het zal vlug afgelopen zijn.
(Men hoort een trommel)
- SOSPIRO: Een trom !
- RIT + STON +
 SMOR + PORP: Wat brandt het theater ?
- STONATRILLA: Grenadiers !
- PORPORINA: Militie !
- RITORNELLO: Wat een angst ! Ik ben erbij !
- STON + SMOR + PORP: Wij zijn vrouwen bij het grenadierskorps.
- STONATRILLA: Ik mis ... ah *(Delirio vangt haar op)*
- SMORFIOSA: Ik lijd ... ah *(Ritornello vangt haar op)*
- PORPORINA: Ik sterf ... ah *(Sospiro vangt haar op)*
- FALLITO: Help hen.
- RITORNELLO: Maar ... luister. *(tot Fallito)*

- SOSPIRO: Maar ... kijk.
- SOSP + RIT: Kijk uit dat je me niet ??
Je zal zien; je hebt het met mij gedaan.
- RITORNELLO: Ik wil verliezen...
- FALLITO: Wat ? Wat wil je verliezen ?
- RITORNELLO: Mijn naam.
- FALLITO: Oh, daar ben ik het mee eens.
Ik ben nog niet zo onozel.
- SOS + DEL + RIT: Het is niet anders.
(vallen alle drie flauw)
- STO + SMO + POR: Wie wekt me ?
- PASSAGALLO: Dat daar moeten we geven aan onze bezoekers.
- RITORNELLO: Gek !
- SOSPIRO: Zonderling !
- PASSAGALLO: Bruut
- SMORFIOSA: Ezel !
- PORPORINA: Dove !
- ALLE 5: Ga naar jouw ondergang.
Je hebt ons ongelijk behandeld.
- FALLITO: Wie wordt er opgepakt. *(tot de garde)*
- DELIRIO: En wie reciteert ?
- PASSAGALLO: Ach, wat een troebele dag.
- DELIRIO: Ik zal het proberen goed te maken, maar...
- FALLITO: Maar wat ?
- DELIRIO: Er moet geld komen !
- FALLITO: Beloof me...
- DELIRIO: En vlug wat.
- PASSAGALLO: Het is beter zo.
- FAL + PASSA: In de hersenen van zo'n demoon

verwordt de uitvinding van de opera op muziek
tot een plaag van de gehele mensheid.

PASSAGALLO: Kijk uit voor het moment.
Voor wat betreft mijn groep
kan ik daar op antwoorden.
Laat me de repititie beëindigen, en dan...

FALLITO: Ik heb andere dingen aan m'n hoofd.
Doe uw zin. (*Hij gaat af*)

PASSAGALLO: Naar de repetitie heren:
heb moed in de benen:
Laten we onze plicht vervullen.
Naar gewoonte (en zonder in oordeel te missen)
is de opera daar, maar wordt hij niet beheerst
door het ballet.

Derde Bedrijf

Poort; het doek gaat open, Eerste bedrijf, eerste scene van Oranzebbe.

Groot plein in Agra, de hoofdstad van het verlichte Indische Rijk, bij het vallen van de nacht. Versierd met triomfbogen. Alles is voorbereid om de triomf van Nasercano te vieren.

Voorafgegaan door een groot aantal mensen en met soldaten, generaals op een trionfwagen die trots de gevangenen van de overwonnen natie meevoeren. Plots verschijnt Ritornello in de rol van Nasercano en op een van de karren staat Smorfiosa in de rol van Saebe, met kettingen vastgebonden. De triomfmars van het leger

eindigt. Op bevel van Nasercano stellen de legers zich aan twee kanten op. De gevangenen stappen uit de kar en worden in het midden van het bühne opgesteld.

Eerste scene

RITORNELLO: *“Moedige krijgers,
(Nasercano) we hebben samen overwonnen.
Tot aan de Indus ,
Van over de ijzige Kaukasus,
kwam de overwinning trouw met ons mee.
Met mij koesteren jullie het lot
tot het oogsten van nieuwe lauweren,
waar ook het verlichte lot ons heenleidt
op deze gigantische aardbol
ging de zon op jullie tocht
talrijke keren op en onder.
Ik geef jullie in de armen van de wind
de vlaggen en standaarden;
van bergen en rivieren ben ik niet bang
ook op zee triomfeerde ik.
Maar het spijt me, dat de moed
van de zo krijgshaftige falanxen
de pracht van de overwinnaar
in zoveel duisternis hult.”*

*(Op het teken van Nasercano rijdt men de kar naar
voor. Saebe stapt uit en de kar keert terug.)*

SMORFIOSA: *“Heer, ik kan het helemaal niet verdragen
(Saebe) dat dit volk mij hoont;*

*en ik weet niet hoeveel een dame
geminacht dient te worden door de loflijke en sierlijke
overwinnaar”*

RITORNELLO: *“Niet ik, mooie koningin,
(Nasercano) maar de hoogmoed van Azië,
en de Antieke gebruiken,
veroordelen u tot een dergelijke
overwinningsoptocht.
Uw blos en uw noodlottige staat,
is niet door mijn doen gekomen,
maar door de woede van de hemel.*

SMORFIOSA: *“Door jou ken ik geen lijden.
(Saebe) Ik beklaag me over jouw koning.
Je vertelt me telkens opnieuw
dat je bij de terugkeer in het koninklijk hof
de kettingen rond mijn hart zal wegnemen.
Maar omdat u me overwonnen hebt,
welke grove beledigingen zullen nog mijn deel zijn ?
Ik zou me opofferen:
wat de dood in dergelijke zware catastrofes
improviseert zal ik niet onmenselijk vinden.
Hij die de scepter zwaait,
is Indisch van geboorte.
Door standvastig te zijn, en dapper
weet ik zelf jouw ketens te breken;
Maar ik wil leven in verdriet,
welke zo zacht en lief is,
opdat de liefde me vasthoudt.
Zo verdraag ik in vrede,
dat, wat ik aan de voet draag.
Waarom bevalt de andere
die zich in het hart sluit ?”*

RITORNELLO: *“Wat doet jouw leed onrecht
(Nasercano) aan de glorierijke Oranzebbe.
Jouw schoonheid kan van hem
alles gedaan krijgen.
Het is niet zijn gewoonte
zich op te winden over een roofster:
wat jij niet bent,
jij bent koningin”.*

Tweede scene

PORPORINA (Rana) en dezelfde

PORPORINA: *“Rana betoont Nasercano
(Rana) de eerste lofbetuigingen:
een nederige hulde
aan zijn toegewijde inzet.”*

RITORNELLO: *“Vrijgevige prins,
(Nasercano) mijn grootste glorie
is uw vriendschap.”*

PORPORINA: *“U vernedert zich tevergeefs;
(Rana) iedereen vereert jou.
Stem toe voor al diegenen die
wedijveren om de held van Indië
te bewonderen.
Onder hen is niet een te vinden
die groot onrecht werd aangedaan.
De koning zal jou een hoge beloning
uit dankbaarheid toestaan.
Let op, heer, daar komt Rossanara”*

Derde scene

Door slaven wordt ROSSANARA op een Indische draagstoel, die rijk is versierd met veren, door de poorten binnengedragen. Ze is omgeven door Eunuchen en pages die haar met grote veren waaiers koelte toewuiven. Zij ontmoeten Nasercano en Rana en de dienaars laten de draagstoel naar beneden.

STONATRILLA: *“Generaal, u bent eindelijk teruggekeerd.*

*(Rossanara) Verovering en vrede geeft jou verwant je;
Uit dankbaarheid belooft hij jou dit;
en de oprechte erkenning voor jou
van Rossanara, want door geheel
Azië is zijn gunst helemaal gerechtvaardig”*

RITORNELLO: *“Goede prinses, hoe kan ik hoogmoed onderdrukken
(Nasercano) als u mij overlaadt met uw gunst en uw lof.*

*Omwille van de ijdelheid verwef in aanzien,
uw milde invloed begeerd ik, ik geef het toe,
mooie ster van mijn hart.*

*De meest dierbare beloning
zal niet langer de mijne zijn om te begeren.
Jij alleen bent de oorzaak en het gevolg
van mijn erepalmen.”*

PORPORINA: *“(Dit is de gevangene.)”*

(Rana) (Tot Rossanara)

SMORFIOSA: *“(Verpacht hart,
(Saebe) beef alsjeblief niet zo !)”*

RITORNELLO: *“Ontvang vervolgens hetgeen ik aan u schenk,
(Nasercano) de vruchten van mijn nieuwe overwinning”*

STONATRILLA: *“Saebe !*

- (*Rossanara*) (*O, God ! Wat een vaag gezicht !*)”
- PORPORINA: “(*Nu al wordt de jaloezie geboren*)”
- (*Rana*)
- SMORFIOSA: “*Rossanara, Zo worden jouw verlangens*
(*Saebe*) *door de hemel gunstig ontvangen;*
een ongelukkige koningin beschermend.”
- RITORNELLO: “*Ze is jou waardig*
(*Nasercano*) *met zo'n nobele zorgen*”
- STONATRILLA: “(*O wee,*
(*Rossanara*) *ze is gek van hem*)
- SMORFIOSA: “*Ontzeg me de genade niet,*
(*Saebe*) *het brengt me nergens*
wanneer jij me geen andere hoop verleent”
- STONATRILLA: “*Nee, net als het lot jou niet ontnemt*
dat mooie vleiende oog;
Ik kan het niet luid roepen,
jouw angst is niet waarachtig.
Dat elk hart om te behagen
zowel droefheid als geluk kan brengen,
zo zal (geloof ik) de overwonnene
op haar beurt overwinnaar zijn”
(*ze gaat af*)

Vierde scene

RITORNELLO in de rol van Nasercano, SMORFIOSA in de rol van Saebe en PORPORINA in de rol van Rana.

SMORFIOSA: “*Rossanara is jaloeers.*”

(Saebe) *Ik hou mijn hart vast.*"

PORPORINA: *"Alles lijkt op zijn plaats te vallen
(Rana) om mij van dienst te zijn".*

RITORNELLO: *"Het lijkt me verstandig
(Nasercano) om mij uit de voeten te maken."
(Hij wil afgaan)*

PORPORINA: *"Wat denk je, vriend (houdt Ritornello tegen)
(Rana) De koning wacht op je.
Het uur waarop je Oranzebbe jouw diensten
moet aanbieden komt nader."*

RITORNELLO: *"(Wat een wrede triomf)
(Nasercano) Kom, koningin"
(vertrekt met Saebe en zijn gevolg)*

KOOR VAN TOESCHOUWERS:

*"Naar binnen: Weg.
Beneden wacht men.
Beneden, vlug !
Ah, wat een verhaal !
Ah, wat een muziek
Yuk, yuk!"*

Het koor zet in, begeleid door boe-geroep, en de acteurs vluchten onder het lawaai naar binnen. SOSPIRO, die aan het klavecimbel zat, ontsnapt met een sprong op de bühne. Het doek komt naar beneden, het rumoer neemt af en voor het doek verschijnt PASSAGALLO, die een buiging maakt.

PASSAGALLO: *Hooggeacht publiek,
hiet is niet onze schuld.
Als u het eerste ballet wilt zien,*

moet u ons een half uurtje geven
om ons om te kleden.

KOOR: Het ballet.

PASSAGALLO: Op het vlak van ballet, ben ik een mirakel.
Oh, mensen ! Ik kan wel schreeuwen.
Alle andere meer beroemde meesters
die orakels zijn voor de kunst,
loop ik onder de voet.
Men vraagt me voor 'feste' en spektakels
in Frankrijk, Zweden, Engeland en Moskovië.
In Turijn, in Venetië, in Krakau
wilde men me bergen goud aanbieden.
Het is belachelijk om in de balletten
rede te vinden: voor handelingen in inspiratie
heb ik er geen nodig.
Als jullie willen: coupé, brizé, balancé, chasse,
pirué.

En altijd: sciaccone en lure en paspiè.
Dan: de meest rijke garderobe van satijn;
Met vloer, bloemmotieven en paillettes;
en fakkels en furiën; en machines en scenes:
lantaarns, ghirlandes, dolken en kettingen.
Dit zijn de vindingrijkste vondsten
die laten verbazen, uitroepen en doof worden !
Op het vlak van ballet, ben ik een mirakel.
Oh, mensen ! Ik kan wel schreeuwen.
(*gaat af*)

Scena Ultima

Het interieur van het theaterhuis. In de kleedkamers die door de Virtuosi in gebruik zijn om zich om te kleden. Er zijn kleedkamers links en rechts van een grote poort die zich in het midden bevindt. Tot voor de scene wordt een gang gesuggereerd, die de verbinding vormt tussen beide kleedkamers. In de eerste rechtse kleedkamer staat Stonatrilla en Caverna, haar moeder; in de eerste linkse kleedkamer staat Smorfiosa, met haar moeder Besana; in de tweede linkse kleedkamer staat Porporino met haar moeder, Bragherona; in het midden van de scene komt Delirio uit zijn (onzichtbare) kleedkamer en komt in de gang Passagallo tegen en nadien Delirio. Allen staan op de scene.

PASSAGALLO: Ritornello !

RITORNELLO: Wat is er ?

PASSAGALLO: Vlug, laten we luisteren
wat die moeders te zeggen hebben.

RITORNELLO: Wat bedoel je ?

PASSAGALLO: Maar, ze zeggen vast eigenaardige dingen,
Maar goed, ernstig nu:
denk je dat het publiek gelijk had
toen ze deze opera uitfloten ?

RITORNELLO: Wel,
Persoonlijk vond ik de opera niet slecht.
Je moet er niet van lachen en ook niet van wenen
Je bent ook niet verplicht om aandachtig te blijven,
Je wordt er niet bang van en ook niet weemoedig.
Men gaat, men komt, men gokt,
men praat, men dineert,
zonder acht te slaan op datgene
wat op de scène gebeurt.

Dat zijn de goede drammi,
vastberaden, bewonderd, bejubeld.
Een ouderwets einde:
zonder koren, zonder schaduwen
en zonder duivels.⁸

PASSAGALLO: En de muziek ?

RITORNELLO: Die is uitstekend.

Er zijn enekele woedearia's,
verwachtingsaria's, trillers, kadenzen,
passagi, martellate
die klinken als fluitende vogeltjes;
en lange ritornelli aankondigen.
En alsof dat niet genoeg is,
het contact met de tegenspelers is goed.
Maar wat wordt er gezegd ?

PASSAGALLO: Oh, men zegt dat het drama een romance is,
vol absurditeit en tegenstrijdigheden.

Men zegt dat het poëtisch discours
onnatuurlijk is:
dat de karakters geen waardigheid hebben,
geen zeden.

En men zegt dat de vele praal
van de intrige en de plot
de illustere personages
reduceert en hen combineert met
barbaarse woorden; gedachten
van kwajongens en meisjes.

- RITORNELLO: Kijk eens, wat een schijnreden.
- PASSAGALLO: Wat betreft de muziek
 zegt men dat Sospiro geen eigen
 of originele stijl heeft,
 aangezien hij niet oordeelkundig is
 en andermans werk steelt en herpresenteert
 zonder talent en zonder inspiratie;
 een prutser, geen meester in de kunst.
- RITORNELLO: Wat een moeilijk land !
 Hier kom ik nooit meer terug.
 Wat een kleingeestigheid !
 Over een om het even welk ander boek,
 een om het even welke andere partituur
 van een gelijkwaardig poëet
 van een gelijkwaardig componist;
 met dezelfde manieren en politiek
 zou men dan een zelfde kritiek hebben ?
- PASSAGALLO: Daar is Delirio
- RITORNELLO: Oh, deze lelijke ontmoeting misvalt me.
- PASSAGALLO: Ik voel met hem mee
 omwille van dit onfortuinlijke resultaat.
- RITORNELLO: Ja, troost hem,
 Ik ben nog in onvrede.
- DELIRIO: Mijn geest
 laat zich door een duister gebeuren
 niet vernederen.
 Ik weet dat mijn drama

⁸ Vermoedelijk een toespeling op de opera seria voor de reformatie. De koren,

een toonbeeld is
 van het grootste menselijk talent:
 soms is het publiek nu eenmaal
 ofwel onheus, ofwel incompetent,
 ofwel te emotioneel.
 Als het gedrang van ergernis en angsten
 de weg is die leidt naar de top
 van de Parnassos⁹,
 dan weet ik dat zovele andere dichters,
 met grote faam,
 op deze gevaarlijke tocht
 hebben gefaald en onfortuinlijk zijn gestrand.

PORPORINA: Moeder, wat doe je ! Waar is het korset ?
(gaat in de kleedkamer)

RITORNELLO: Stil !

DELIRIO: Waarom ?

RITORNELLO: Die ouwe...

DELIRIO: Ik begrijp het nog steeds niet.
 Ik ben hier !

PASSAGALLO: Stil !

RITORNELLO: Laten we dichter staan,
 zodat we het kunnen horen

DELIRIO: Ik probeer hier mij depressie
 te verwerken...

STONATRILLA: Moeder, ga vlug. Het is weg.

duivels en schaduwen verwijzen naar Glucks *Orfeo ed Euridice*.

⁹ Parnassos is een berg in Fokis (streek rond Delfi in midden-Griekenland), gewijd aan de Muzen. Een dronk uit de daar aanwezige bron, Kastalia, kon dichters inspiratie verlenen.

- CAVERNA: Geduld, keizerin van het theater.
- SMORFIOSA: Bind me vast moeder.
- BEFANA: Het is de meest illustere dienstster.
- PORPORINA: Breng me eens dat stuk lippenstift.
Oh, je staat er al zeker een jaar.
- BRAGHERONA: Het ongeluk staat je !
Van wanneer ben ik jouw slavin ?
- RITORNELLO: Zojuist hadden we eveneens moeten binnengaan.
- DELIRIO: Een goed afgesneden stuk heb ik zeker niet.
- PASSAGALLO: En als het gesneden zal worden.
- SMORFIOSA: Maak mijn hoed los.
- STONATRILLA: Trek mijn schoenen uit.
- PORPORINA: Neem mijn schmink weg.
Geef me die spullen en vlug wat !
- BRAGHERONA: Arme praatzieke !
- SMORFIOSA: Wat schrijft men in de schotgeschriften, moeder ?
- BEFANA: Het eerste deel gaat over de dichter
en het tweede over de componist.
- SMORFIOSA: Wat een murmelende toeschouwers.
- STONATRILLA: Ik eis genoegdoening voor die onbeleefdheid.
- CAVERNA: Je bent een gekin als dat voor jou belangrijk is.
- STONATRILLA: Maar als ze mij nu maar het vergif
hadden laten drinken.
- BRAGHERONA: Je keek, zoals Narcissus,
met teveel blikken in het plasje,
mijmerend en smachtend.
- PORPORINA: Wat een hoogmoed.
- DELIRIO: Aan u de kletspraat.
- PORPORINA: Hij heeft zenuwen.

- RITORNELLO: Wat een bezeten heks !
- BEFANA: En wat vind je van dat snollejte,
dat bot is tegen de figuranten,
dat schertst en grijnst ?
- CAVERNA: En wat zeg je van
dat aantrekkelijk meisje
dat naar het orkest glimlacht,
en het publiek op de parterre groet ?
- BEFANA: Iedereen doet dat.
- CAVERNA: Men praat erover in de herbergen.
- BEFANA: Men praat erover in de tabakszaken.
- CAVERNA: En wat te zeggen over de kop van de opera;
onze geliefde Bragherona.
- BEFANA: Ach, laten we haar vooral niet mislopen.
- CAVERNA: Zij die spreekt over de moeder,
krijgt met mij te maken.
Als ze me meer op de zenuwen werkt
met haar schurkenstreken,
zal ik haar in het zand laten bijten.
- BRAGHERONA: Vooruit, weg, mevrouw Caverna
Vooruit, weg, mevrouw Befana.
Zing maar.
Doe maar in de ketel
wat je niet in de pan krijgt.
Doe je gulzige mond open;
en geef haar dat vergif.
- DEL + PAS + RIT: O, nu wordt het mooi.
- BRAGHERONA: O, zeg, Caverna, luister !
Je vergeet, dat jouw dochter,

omwille van het gefluit, het toneel
van Bologna moest ontvluchten...

CAVERNA: Leugenaar !

BRAGHERONA: Ja Ja.

CAVERNA: Ongehoord !

BRAGHERONA: En jouw dochter, o Befana ?

BEFANA: Wat ? Wat over mijn dochter ?

Wat zal je nu verzinnen ?

BRAGHERONA: Vooruit, ontken het maar,
maar in de krant,
werd gedrukt dat jouw dochter
het bevel kreeg uit Turijn te vluchten,
toen ze er in slechte papieren zat.

RIT + PAS + RIT: Wat een tabernakels worden hier ontbloot ?

Wat een geheimen raken hier bekend ?

Dit is een uitstekend vermaak !

CAVERNA: Goed, maar wie doet alsof
ze verliefd is op de maëstro,
maar gaat vraamd met de pages.

BEFANA: Ze heeft nood aan studie en notenleer.

CAVERNA: Zodat ze de passagi en
de grote sprongen die ze vandaag maakte,
beter kan leren beheersen.

SMORFIOSA: Genoeg, moeder, schaam je;
die kwaadsprekerij raakt me niet.

STONATRILLA: Rustig jullie, rustig:
door haar schurft zal ze zich doodkrabben.

BRAGHERONA: Wat Wat, kwadoener !
Ik zou je een slag op je snuit moeten geven,

en hard moeten doorslaan:
 ik zou niet rusten vooraleer
 ik me weer beter zou voelen.
(gaat de kleedkamer binnen)

DEL + PAS + RIT: Beetje bij beetje versombert de atmosfeer:

De wind dondert, de donder fluistert:
 Om dit alles te verhelpen zou het beter
 hagelen aan en bliksemen.

RITORNELLO: Oh, wat een belediging !

DELIRIO: Wat zeg je daar
 aan wie te horen...
 Uw glorie, uw mooie verhalen
 die u zo bezingt...

STO+ SMO+ POR: Wat doen jullie ?

DEL + RIT + PAS: Ja, dames.

SMO+ STO+ POR: Zeggen jullie het niet ?

RITORNELLO: Ik weet niet waarom.

DELIRIO: Je bent nogal kwaad, woedend,
 het is alsof je je verstand bent verloren.

STO+ SMO+ POR: Het zijn moeders.

PASSAGALLO: Kom vlug hier en laten we praten.

STO+ SMO+POR: Maar als ze elkaar in de haren vliegen ?

DELIRIO: Zeg dat wel: versper hen de weg.

STONATRILLA: Wat hebben jullie nu ?
*(de drie virtuose gaan de kleedkamer binnen en
 sluiten de deuren)*

RITO + DEL: We zijn aan de grond genageld.

SMORFIOSA: Willen jullie hen niet verzoenen ?

RITO + DEL: Meer dan je denkt.

- STO+SMO+POR: Oh, wat een puinhoop !
- RITORNELLO: Jullie zijn hoenders.
Ik maak met iedereen ruzie.
- DELIIRO: Ja, het is beter om alles
in het belachelijke te trekken.
- SMORFIOSA: En de gevangenis ?
- RITORNELLO: Dat is voor de toekomst.
- PORPORINA: De steun echter...
- RITORNELLO: Het kan me niet schelen;
het zijn mijn verdiensten.
- SOSPIRO: Een goed plan, dames en heren,
maar het is buiten de waard gerekend:
Fallito heeft ons verlaten en
heeft de recette en de partituur meegenomen.
- ALLEN: Ach, wat een voorval, wat een ramp !
- DEL+PAS+RIT: Ik ben als versteend.
- SMO+STO+POR: Ik ben als een standbeeld.
- DEL+RIT+PAS: Ik ben een mens...
- SMO+STO+POR: Ik ben een beeld...
- ALLEN: Ik begrijp het niet
en ik weet niet wat te zeggen.
- STONATRILLA: Hij heeft ons bedrogen,
hij heeft ons om de tuingeleid
- ALLEN: Nu hebben we allemaal geen stuiver op zak.
- RITORNELLO: Als ik die schurk te pakken krijg...
- SOSPIRO: Op dit moment verkeert hij al in veilige oorden.
- STO+ SMO+ POR: Het contract, de betalingen...
Wat zal er gebeuren, wat zullen we doen ?
- SOSPIRO: Kom mee met mij.

- RITORNELLO: Sluit je bij mij aan.
- DELIRIO: Kom met mij mee.
- SOS+ DEL+ RIT: Geen betrekking, geen reciet
zullen ze kunnen missen.
- ALLEN: Elders is het publiek vast meer gedwee.
- STO+ SMO+ POR: Laten we gaan, laten we vertrekken.
- SOSPIRO: Ja, maar laten we eerst zweren,
voor ons en voor alle andere
musici, ballerina's, poëten en maëstro's
zangers, kunstenaars en schilders,
souffleurs, toneelbouwers, kleermakers,
pages, timmermannen, machine-ingenieurs,
geldschietters en kopeïsten,
die onder het juk van die tirannen
van impresarii leven.
Laten we voor ons welzijn
voor altijd deze eed zweren.
- RITORNELLO: Laten we er voor deze eed
ook de moeders bijhalen
- DELIRIO: We verbinden onze handen en
onze ogen aan dit pact.
- STO+ SMO+ POR: Wel, moeders, wat zeggen jullie ?
(Zij zijn nog in de kledkamers)
- CAV+ BEF+ BRA: Wij stemmen toe.
- STO+POR+SMO+SOS+RIT:
Kom dan hier
- ALLEN: Wij zweren op de eeuwigheid
dat de meest loofwaardige poëten
die bij iedere vers verplicht worden

tot beledigingen en smeekbeden:
dat leugenaars, luilakken,
hoogmoedigen, schaamtelozen
en stoutmoedigen
die allen impresarii zijn,
ruïneren en tot wanhoop drijven.

SOSPIRO: Indien ik nog 1000 jaar zou leven,
zou ik al die moeite niet meer doen:
ik zou een kist vol oude muziek,
met wat moeite overschrijven
en als nieuw presenteren.

ALLEN: We zweren iedere impresario
bankroet te laten gaan
of te laten creperen.

PORPORINA: Voor mij zijn geen andere omzwervingen nodig;
ik ben niet uit op eer of applaus.
Het volstaat dat men mijn loon uitbetaalt.
En nadien kunnen we met z'n allen
het gemak van die Jood verstoren.

ALLEN: We zweren iedere impresario
bankroet te laten gaan
of te laten creperen.

DELIRIO: In de stijl van enigma's en orakels
en in alle obscuriteit schrijf ik libretti,
ik neem de meest idiote begrippen over,
zodat de maestro als bij wonder
er een noot kan opzetten.

ALLEN: We zweren iedere impresario
bankroet te laten gaan

of te laten creperen.

STONATRILLA: Op de dag dat ik aankom
in een minderwaardig theater,
dan veins ik een verkoudheid
en zal ik de aria's en duetten
met ergernis of helemaal niet
willen aanheffen.

ALLEN: We zweren iedere impresario
bankroet te laten gaan
of te laten creperen.

PASSAGALLO: Alle tijd die ik doorbreng
in de kleedkamer voor mijn balletten
en entr'actes,
dat ik schreeuw dat mij de middelen ontbreken;
en als ik nadien het publiek terugzie,
wil ik hen als idioten behandelen.

ALLEN: We zweren iedere impresario
bankroet te laten gaan
of te laten creperen.

SMORFIOSA: Ik stel me duizenden keer aan,
duizend klachten heb ik
over rollen, aria's en garderobe's;
en om de meest warmbloedige partijen te krijgen
veins ik een gebrek en zaag ik er zolang over
tot ik de partij kan zingen.

ALLEN: We zweren iedere impresario
bankroet te laten gaan
of te laten creperen.

RITORNELLO: Ik klaag ontzettend veel over

dichter, componist en de zangers.

Ik ben het onderwerp van alle opschudding;

en met kabaal, listen en streken

wil ik alleen de ster zijn.

ALLEN: We zweren iedere impresario
bankroet te laten gaan
of te laten creperen.

BRAGHERONA: Als moeder, volg ik de regel,
vals, sluw, zorg ik voor mijn dochter;
en als ik op een dag
een andere, grotere intrigante vind
die nog gekker is, zal men haar niet lange
op het theater kunnen treffen.

ALLEN: We zweren iedere impresario
bankroet te laten gaan
of te laten creperen.

EINDE VAN DE VOORSTELLING